

INSTITUTIONAALINEN KESÄKURSSI

Tutkijakurssi *Research on institutional interaction with a special emphasis on medical and social welfare settings*, Suitia 6.–13.8.1995

Elokuun toinen viikko keräsi Suitiaan yli kaksikymmentä institutionaalisen keskustelun tutkijaa. Kurssi kokosi yhteen ihmisiä eri tieteenaloilta ja erilaisten aineistojen äärestä. Yhteisenä nimittäjänä oli kiinnostus aidon keskusteluaineiston tutkimukseen keskusteluanalyysin metodilla ja nimenomaan kiinnostus siihen, miten institutionaalisuus noissa aineistoissa näkyy — miten keskustelijat yhdessä rakentavat institutionaalista kontekstia.

Institutionaalisuuden käsite alkoi saada lihaa luidensa ympärille, kun osanottajat esittelivät omia aineistojaan. Sen kenttä osoittautui monimuotoiseksi: tutkittavat tilanteet vaihtelivat lääkäri-potilas -vastaanottokeskusteluista afaattikkojen ryhmäkeskusteluihin, videokonferenssista työhönohjaushaastatteluihin ja AA-kerhon kokouksiin.

Kurssin opettajat olivat alansa huippua. John Heritage (University of California, Los Angeles) luennoi yleisemmin keskusteluanalyysin metodologiasta ja erityisesti institutionaalisen kontekstin tutkimisesta. Heritage on mukana lääkäri-potilas -tutkimushankkeessa ja esitteli innostavalla tavalla tällaisen tutkimuksen historiaa ja lähtökohtia. David Silverman (Goldsmith College, Lontoo) rakensi yhtymäkohtia keskustelututkimuksen ja muiden metodien, erityisesti puheen etnografian, välille. Silvermanin kiinnostuksen kohteena ovat ennen kaikkea terapeutit kohtaukset.

Kurssin suomalaiset opettajat, Marja-Leena Sorjonen (Alkoholitutkimussäätiö) ja Anssi Peräkylä (Helsingin yliopiston sosiologian laitos), kertoivat omasta tutkimuksestaan; molempien työ keskittyy suomalaisen lääkäri-potilas -vuorovaikutuksen tutkimiseen. Lisäksi Sorjonen ja Peräkylä hoitivat taidokkaasti kaikki kurssin käytännön järjestelyt. Kurssin rahoitti Suomen Akatemia, ja järjestelyistä vastasi Helsingin yliopiston sosiologian laitos.

Viikko oli varsin intensiivinen. Päivät koostuivat luennoista, pienryhmätyöskentelystä (mm. »datasessioista») ja osanottajien esitelmistä. Kukin osallistuja piti 20 minuutin mittaisen esityksen omasta tutkimuksestaan ja sai palautetta kurssin opettajilta ja muilta kurssilaisilta. Myös vapaa-aika sujui pitkälti metodologisissa pohdintoissa. Hedelmällisiä keskusteluja syntyi varsinkin eri tieteenalojen edustajien kesken; esimerkiksi kielitieteen ja sosiologian näkökulmat keskustelututkimukseen kohtasivat mielenkiintoisella tavalla. Sosiologien kiinnostus näyttää kohdistuvan enemmän toimintoihin (*activities*), kun taas kielitutkijoilla tuntuu olevan enemmän aseita käsitellä vuorojen rakentumista (*turn design*). Molempia näkökulmia keskustelun tutkimisessa tarvitaan, ja siksi toisten tieteenalojen lähestymistapojen ymmärtäminen osoittautui tärkeäksi. Kielitieteilijälle paljastui konkreettisella tavalla, että keskusteluanalyysi on syntyjään — ja edelleen-

kin — enemmän sosiologien kuin kielen-
tutkijoiden analyysitannerta. Tyydytykseks-
emme kuitenkin havaitsimme, että ilman
mikrotasoa — kielellistä tietämystä —
myös makrotason — keskustelun toiminto-
jen ja keskustelijoiden identiteettien hah-
mottaminen — on vaikeaa ellei mahdoton-
ta. »Pilkunviilauksestakin» tuli oikeutettua,
kun ongelmallisten vuorojen rakennetta piti
purkaa intonaation tai lauseopin avulla.
Kurssin onnistuneisuudesta kertoo myös se,
että suomalaisten osallistujien kesken yh-
teistyötä jatketaan tulevaisuudessakin.
Suunnitteilla on vuosittainen viikonloppu-
seminaari.

Suitian viikon aikana institutionaalisuus
tutkimuksen käsitteenä selkeni ja samalla
hämärtyi. Samoin itse viikon institutionaa-
linen luonne osoittautui joustavaksi: ruoka-
pöytäkeskustelut muiden kurssilaisten

kanssa saattoivat olla kovinkin institutio-
naalisia, ja toisaalta sitten keskustelu John
Heritagen tai David Silvermanin kanssa
saattoi olla hyvin epäinstitutionaalista. Sui-
tian fyysinen konteksti oli varsin maanlä-
heinen: luennot pidettiin navetassa. Leh-
mien ammuessa ulkona ja traktorin jyristel-
lessä navetan seiniä institutionaalisuus tun-
tui olevan jossakin hyvin kaukana.

Kurssin institutionaalisen tikanheitto-
kilpailun voitti John Heritage. ■

MARKKU HAAKANA, SALLA KURHILA
Suomen kielen laitos,
PL 3 (Fabianinkatu 33),
00014 Helsingin yliopisto
Sähköpostit: *mohaakan@cc.helsinki.fi,*
skurhila@cc.helsinki.fi